

DECRETALES
D. GREGORII
PAPAE IX.

SVAE INTEGRITATI
VNA CVM GLOSSIS

RESTITUTAE

Ad exemplar Romanum diligenter recognita.

VENETIIS M D C.

1150 D 9 A 9

GREGORIVS Papa ix. natione Hernicus, patria Anagninus è familia Comitum, mortuo Romæ Honorio Papa iii. Romanus Præfus anno M. CC. XXVII. creatus est. Hic varias constitutiones & Decretales epistolas prædecessorum suorum, quæ à plerisque maiori ex parte priuata auctoritate collectæ fuerant, per F. Raymundum in vnum volumen redigendas curauit. Multas quoque constitutiones suas & decretales epistolas adiecit.

Is fuit F. RAYMUNDVS de Peñaforti natione Cathalanus, patria Barcinonensis, eiusdem Papa Capellanus & Penitentiarius, ex ordine Fratrum Prædicatorum, ac ipsius ordinis tertius Magister Generalis, religione & eruditione clarus. In hanc collectionem BERNARDVS. de Botoño Parmensis, & canonicus Bononiensis glossas eruditissimas edidit.

VERVS EXPOSITI
CONTINENTES
TITVLOS IVRIS.
CANONICL.

Carmina Titulorum iuris
Pontificij.

Tota siquidē congeries Decretalibus famulatur. Et eam in aliis que nunc in Sexto, nunc in Clement. (vt in expositione patet) repeluntur.

Primi libri Tituli sunt in Decreta-
libus xljj. In Sexto xxij. In
Clementinis xj.

- a Primo summa fides. statuit. rescripta. susegit.
- b Postulat. electos. translatos. autor & vsu.
- c Inde renuntio. de supplenda. tempora scrutor.
- d Ordo resignantis. etas. ac vno sacramen.
- e Filius & seruus. obnoxius. & vitiatus.
- f Hinc bigamus. clerus. peregrinus. & archidiac.
- g Archipresby. primic. sacrif. custos. vice fungēs.
- h Delegat. legat. & dictus ab ordine index.
- i Iudicis officium. maior. pax. pax. & sequuntur.
- k Transigo. postulo. post proculo. syndicus exto.
- l Vis. metus. integrat. ac alienat. et arbiter hinc est.

Secundi libri Tituli sunt in decreta-
libus xxx. Sexto xv. In
Clementinis xij.

- m V dicum. forus. atq; libellus. mutua poscent.
- n Litem contestans. sine quo. non suscipe testes.
Iurat. dilatis. & feriat. ordinem noscit.
- p Plus peto. de causa. spoliatos restituendo.
- q Est dolus. & missus. lis pendens. atq; sequestrat.
- r Confessis. probo. sunt testes. testes quoque cogo.
- s Instruo. presumo. iustirans. excipiendo.
- t Prescribit sententiat. appellat peregrinans.
- u Ut ilis omnibus his est confirmatio iuncta.

Tertij. libri Tituli sunt in Decreta
libus xxx. In Sexto xv. In
Clementinis xvij.

- x V ita decens. clerus habitans. clerusq; in-
gatus.

Primi libri Decretalium Tituli.

- a De summa Trini. & fide catholica. hæc in vi. & clem. De constitutionib. hæc in sexto. De ieiuniptis. hæc in vi. & clem. De cōficiundine hæc in vi.
- b De postulatione prælatorū. hæc in vi. De lectione & electi potesta. hæc in vi. & cle. De translatione episcopi. vel electi. De au-
toritate & usu pallij.
- c De renuntiatione. hæc in vi. & cle. De sup-
plencia negligenti prælatorum. hæc in vi. & clem. De temporibus ordinacionū. hæc in vi. De scrutinio.
- d De ordinatis ab ep̄o. qui resignauit epi-
scopati. De ætate & qualitate & ordine
proficiendorū. hæc in vi. & cle. De sacra
unctione De sacramentis non iterandis.
- e De filiis presbyterorū ordinandis uel no-
hæc in vi. De seruis non ordinandis. & eo
rū manumissione. De obligatis ad ratioc-
nia ordinandis uel non. De corpore uitia-
tis ordinandis uel non.
- f De bigamis nō ordinandis in vi. De elei-
cis pretertinis De officio archi diaconi.
- g De officio archipresbyteri. De offo primi-
ceri. De officio aiciarij. hæc in vi. & cle.
- h De officio & p̄ste iudicis delegati. hæc in
vi. & cle. De offo legati. hæc in vi. De offi-
cio iudicis ordinati. hæc in vi. & cle.
- i De officio iudicis. De maiestate. & obe-
dientia. hæc in vi. De treuga & pace. Da-
partis hæc in vi.
- k De transactionib. De postulando. De pro-
curatorib. hæc in vi. & cle. De syndico.
- l De iis quæ vi meritis ue causa fiunt. De in-
tegrum restitutione. hæc in vi. & cle. De
alienatione iudicij mutandi causa facta.
De arbitris. hæc in vi.

Secondi libri Tituli.

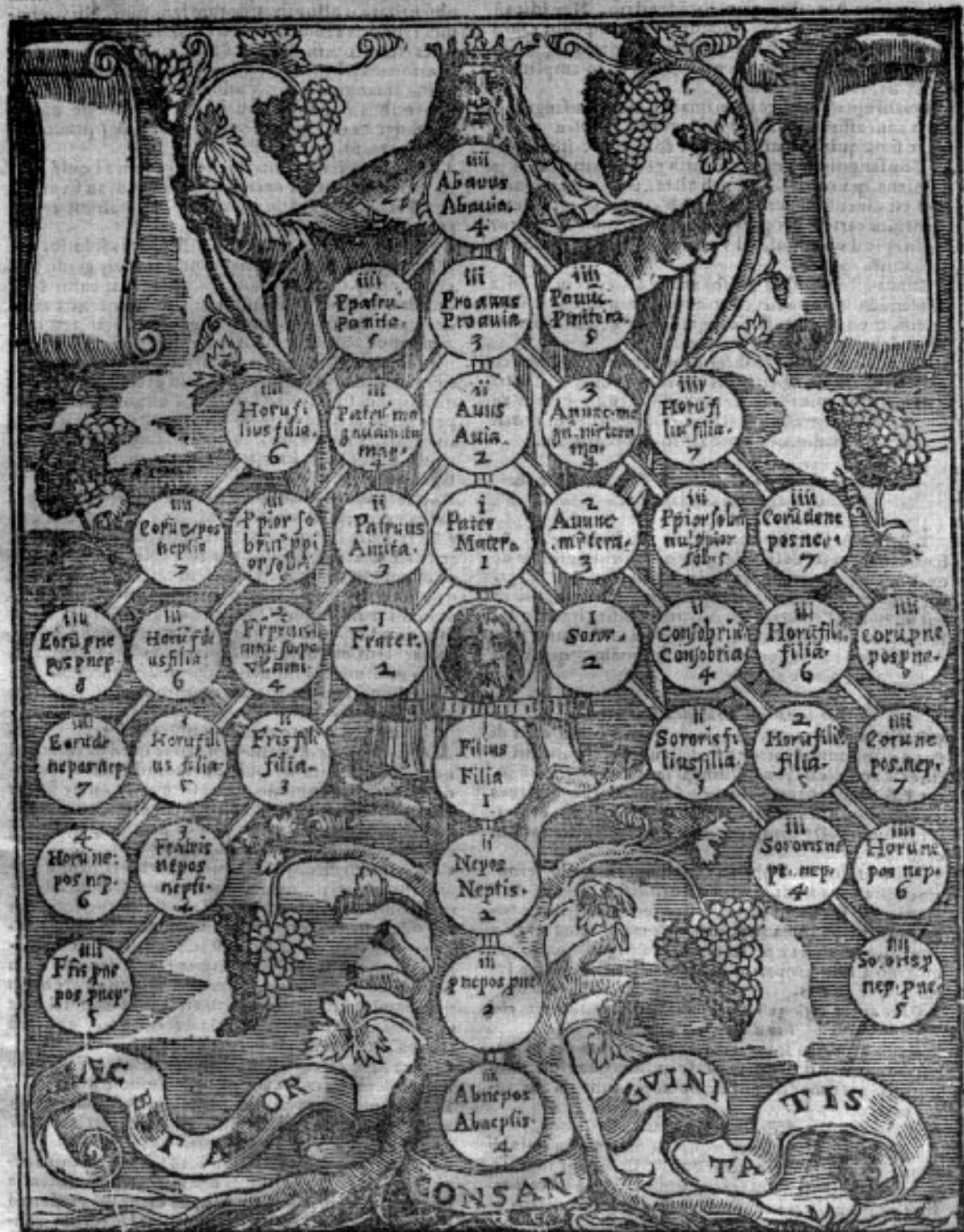
- m De iudicij. hæc in vi. & cle. De foro com-
petenti. hæc in vi. & cle. De libelli oblatio-
ne. De mutuis petitionibus.
- n De litis contestatione hæc in vi. Utile
non contestata non proce. ad testi. recep.
- o De iuramento calanx. hæc in vi. De dilata-
tionib. De seruis. De ordine cognitionum.
- p De plus petitionibus. De cauâ possesso-
nis & proprietatis. hæc in cle. de restitu-
tione spoliatorum. hæc in vi.
- q De dolo & astutia hæc in vi. & cle. de
eo qui iniicitur in possessione cā rei ser-
uan. hæc in vi. utile pendente nihil inno-
ueretur. hæc in vi. & cle. de sequestratione
possessionis & fructuum. hæc in cle.
- r De confessis. hæc in vi. de probationibus
ac in cle. de testibus & attestacionib. hæc
in vi. & de cle. de testibus cogendis vel
- s De fide iustitiorum. de præsumptio-
nibus. de iustitando. hæc in vi. & clemen-
de exceptionis. as hæc in vi. & clemen-
- t De præscriptionibus. de sententia & re in-
dicatis. hæc in vi. & cle. de appellationibus
recusationibus. & relationib. hæc in vi. &
cle. de peregrinationibus.
- u De confirmatione utili uel iniusti.

Tertii libri Tituli.

- x De uita & honesta clericorum. hæc in vi.
& cle. De cohabitatione clericorum & mu-
lieram. De clericis coniugatis. hæc in vi.

ARBOR CONSANGVINITATIS.

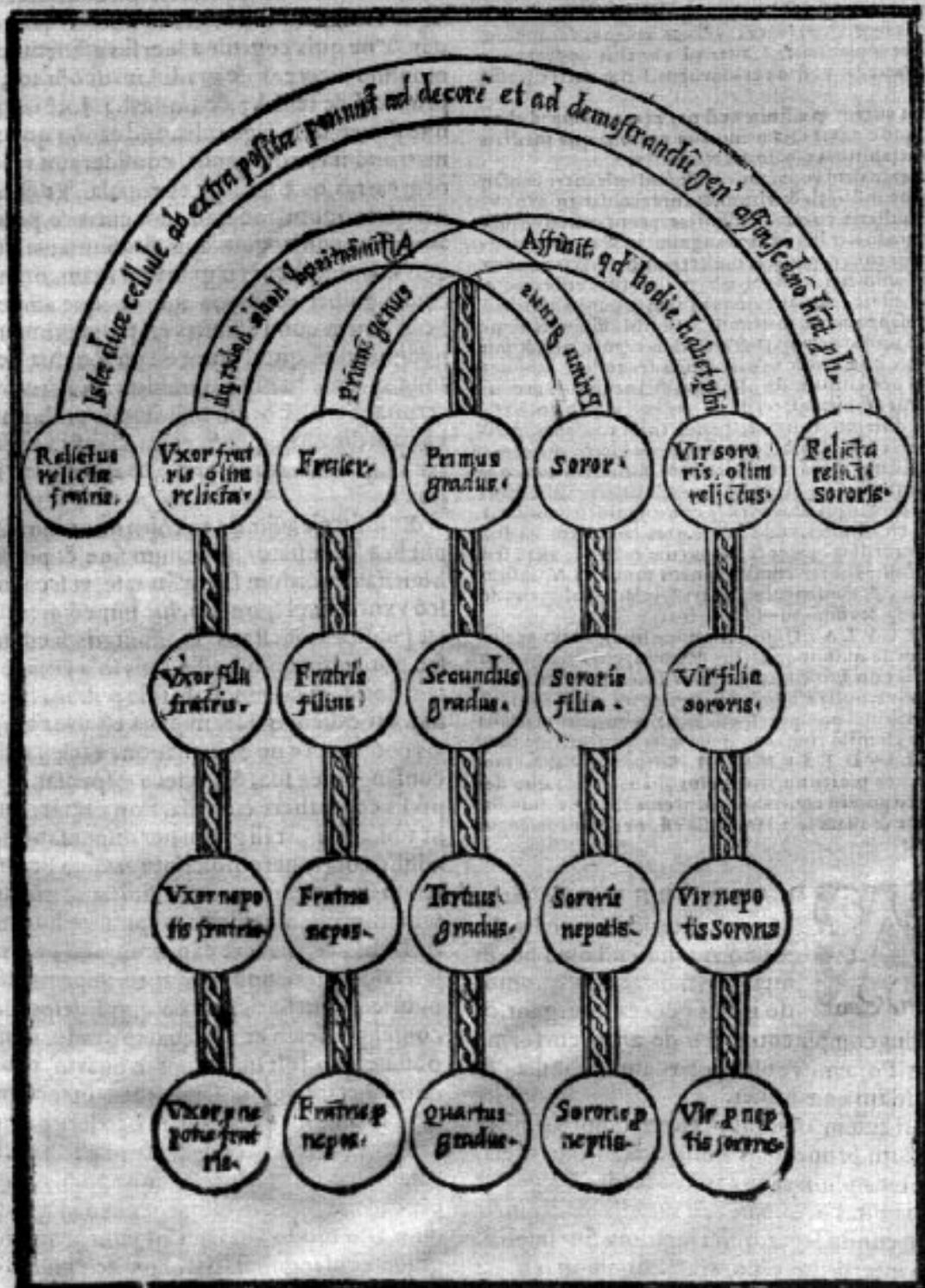
*Non gignunt dextros qui stant in parte sinistra,
Laua dat uxores, dat tibi dextra mares.*

A R B O R A F F I N I T A T I S.

Multa dies, variusque labos huinsce parauit.

Artis notitiam: qua modo clara patet.

GREGORIVS.] In huins libri principio quinq; vel sex præcipue sunt personata, videlicet, quæ sit intentio, quæ materia, quæ utilitas, cui parti philosophie supponatur, quis modus agendi, & quis libri titulus. ¹ In

¹ Titulus huius libri in manus est prisverus, si huius ita habebit: Incipit compilatio decretalium Dñi Gregorii Pape nonni.

titio D. Gregorij in hac præsentis compilatione fuit, diuersas Constitutiones & Decretales epistolas prædecessorum suorum in diuersa dispersas volumina seu compilations, quæ difficultatem studentib. ingerebant, in unam compilationem (rescatis superfluis) ad utilitatem legentium ac studiorum reducere, prout in eiusdem D. Gregorij constitutione evidenter declaratur.

Materia in hoc opere sunt ipsæ Constitutiones & Decretales epistolas sub singulis tit. collatæ, utilitas a. est, ut his lectis, & intellectis, sciamus discernere inter eum & iniquum, & rectumque redere quod suum est, & in hoc iustitia constituitur. ²

Inst. de iust. & in. in prin. & 11. q. 2. c. de enerissimâ. Supponitur Ethicæ, i. morali scilicet, sicut & alii libri iuris: unde etiam dicit Imperator, legibus nostris hominum mores intendimus corrige C. de fec. nup. l. 1. namque ibi, Ne in his Modus agendi talis est. Dividit enim opus suum in quinque partes. In prima parte tractat de summa Trinitate & fide catholica, & de constitutionibus, de rescriptis, de iudicibus, & eorum officijs. In secunda parte tractat de iudicij, & cooptantibus ad iudicia. In tertia parte tractat de vita & honestate clericorum, & de rebus eorum & ecclesiastis. In quarta de sponsalibus, & matrimonio, & impedimentis eorum. In quinta de accusacionibus de cuminalibus, & paenit. eorum. & sic terminat tractatum suum, ipsum dividens in quinque partes, ad similitudinem quinque sensuum corporis, quos qui iudicat, habere debet, aliter non est idoneus iudex. Sic enim omnis copula coniugalis restricta est: visque ad quartum gradum, ad similitudinem quatuor humorum corporis humani, ut infra de consanguine, & affinitate, non debet, i. prohibito.

Dicens: Gregorius Episcopus, Seruus Seruorum Dei, Sec. titulum huius libri ponit. Vnde versus.

Huius versus, sequentia, vñq; ad ver. seruus non sunt Bernat di, sed alio- rum addi- me.

Two prioria pcam. Ecclesiaque m iniſtrat. Altera da etiſtis. Et terce in eorum. Tertia deribus, & vita Presbyterorum. Quarta deo. & qualib. sacerdotum coniugiorum. Quinta de pñp. & paenit. tractat eorum. Vel sic, de brevius: Index iudicium, etrus, sponsalia, crimen.

Gregorius. Dividitur in duas partes principales. In prima ponitur salutatio. In secunda exordium. ibi, Rex pacificus. Prima subdividitur, quia primo ponitur quis scribit, seruus quibus scribit. ibi, Dilectis tertio salutat & benedicit. ibi, Salutem.

(Glossa seq. reciteretur per modum questionis quare se vocat seruus, &c.)

a Seruus.] Sic etiam Imperator scilicet appellat seruus. C. de off. pcam. p. 10. Afr. l. 1. circa prin. Vel dic. dicit ex humilitate: quia qui maior est vestrum, stat sicut minister vester, q. 3. nullus primus. Mat. 20. Lu. 22. & Mar. 10. Vel seruus dicitur: quia sicut per seruum acquiritur dominio. Inst. pcam. per quas perso. nob. acqui- citra pcam. ita est per D. Papam cuiilibet ecclesia pcam.

quis. inf. de censi. cā iustitia, in particula, q̄ decisa est de principio, inf. hinc pcam. eccl. & sic pcam. Imperator. rem acquiritur hominibus. in auth. continet, quæ de dign. libe. à pcam. potest. q. illud quunque. coll. 6. & no- fles dicit insomnes, vt subiecti sub omni quiete con- fident, in auth. vi iud. sine quoquo suffit, in princ. coll. 2. & dicit Imperator: Volunta- rios labores appeti- mans, vt quietem alijs prepareremus, in auth. vt diu. iust. subiecti habe. glorioſi. quæ- no. in princ. collat. R. & infra de resti. spol. c. frequens. ^{† Lib. 6.}

b Filii. Ibeas dicit, filii: quia solum mo- [†] Patriarchas. Archi. In ynomi- epus. & Episcopos subscripto- frates appellat, om- vaticana le- nes alios filios inf. de gitur, Patri- eri. sal. quam graui. Huius: in alte

[Glossa sequens re- ro. Bono- citat per obiectionem, quod compilatio non sit gene- nis, & Par- ralis, nec omnes liget, ex quo solum mo- bus, sed ut e Bononia commorantibus.] Et ita non in castris: plutimum quoniam si in castris studeant, beneficia ex privilegio omnes ha- bibi concessa occasione studii habere non debent. inf. bent, Bono de clet. non resi. tunc fraternalitatis, & Fratertea ex quo nisi. dicit, Bononia, non vi. q. alii mitrantur alibi studenti. ³ Concor- bus, & sic non tenetur recipere hanc compilationem: tex. in I. ge- quia littera. Papz non extenduntur ad alios quam ad neritaler. q. eos quib. mitruntur: vel qui continentur in eis. argu. i. C. decept. inf. de off. deleg. R. & G. & c. gratu. de c. cum olim. Sed & cler. non non est ita: omnes enim tenentur ad observationem hu- Bar. in I. fi- ius compilationis, sed propriæ studiū, quod est Bono. ff. de colla- nia cōius & generalius præcipue in yñq; iure, & ibi plenus in quasi de omnib. partib. mundi sunt studentes: ideo go. auth. habi- tatus Bononia dirigitur. & ita omnes tenentur hanc ta. C. ne s. compilationem obseruantur, quæ nec possunt, nec debet pro pat. singulorum auribas intimari. 16. dist. quod dicitis, & infra de postu. pcam. ad huc. Et constitutio principis post duos mentes à tempore publicationis omnes a d. bringit. in auth. vi fact. nouz coa. circa prin. coll. 5. & infra de sent. excom. non erit.

d Salutem.] per tales salutationem non tollitur ex- communicatio, si aliqui scholares, vel ministri essent excommunicati tempore publicationis. inf. de sentē. excom. si aliquando, vbi de hoc. Bernar.

R Ex pacificus.] Primo ponit exordia, in quo con- cludit finale intentio iuris generalis. Secundo nat- rationem, in qua ostendit finale intentum huius compila- tionis, seu iuris particularis. ibi, Sane.] Tertio co- elationem, ibi, Volentes. Prima subdividitur, quia pri- mo ponit finem viatoris, i. hominis, ad quem à Deo di- spositus est. Secundo casam deviationis ab hoc fine. ibi, Sed effrenata. Tertio ut ad debitum finem viatoris deducatur, concludit legem occisiariam, & ostendit tres virtutes ac proprietates. ibi, Ideoque lex.

C. A. S. V. S. Prima illa salutatione sic pone easum in ista constitutione. Rex pacificus, id est, dominus noster Iesus Christus pcam. sua miseratione ab initio mundi dispositus, seu præuidit, subditos suos fore pudicos, pa- cificos, & modestos: sed ex adueniō furto, effrenata cupiditas sui prodiga, pacis a inula, mater litium, ma- gistra iuriorum, quæ quotidie tot litigia generant, q. nisi iustitia reprimere conatus. ipsius sua virtute, & explicare multiplices q̄ones, abusus litigiorum extin- gueret, foedus humani generis, & concordia exulta- ret, dato sibi libello repudiū, extra mundi terminos. Et ideo contra istam cupiditatē lex prodita est, ut no- nius appetitus ip̄ius restingeret sub regula iurium,

A per quam

De exceptionibus. Tit. XXV:

125

Kempus assignandum à iudice, omnes dilatoriz exceptiones proponantur, ita q̄ si partes post terminum aliquas voluerint proponere, quas in termino non fuc sunt prorestat, nullatenus audiāt, nisi de novo post terminū extorta fucit, vel nisi ille qui eam opponere voluerit, fidem faciat iuramentū se post spondendo decernimus, terminū ad illius notitiam peruenisse. Iudice assignandū, omnes

J Vide text.
In l. 5. C. de
excep. & in
l. 3. & ibi
Bar. ff. dcre
jud.

[†] Vide text. [†] Petat, vt si iure possit
Auth. qui modis eam ad meam
semel. cum notitiam percutuisse.
ibi no. C. de Item, quz de nouo
prob. emergunt, nouo auxilio
indigent. Itē p-
iaceat, ut p̄bas cō-
ficiens aliquant. Itē

[†] Hac duo in iudicium alterius.
verba: mo-
nichis Far-
sen, defunt
in antiquis.
Glo. seq. recē p q.]
a [†] Dilatorix. Iesus
de peccatorijs, & de
exceptione exco-
muni. I. quæ nobis

Idē Hoff.
& GuiLi Spe
cu eod. tit.
§.2. ver. sed
nunq dpoft.
& hoc est re
tū hodie p
Clemen. ex
cōicationis
eo.ti. vbi vi
de lo. And.

[Glo. seq.] inducit simile, declarat tex. no. 9. termi-
nus pludicū viā excipienti, dat simile in accusante. J
d. 9 Audiantur. Si etiam dicit lex, q̄ aliquis propo-
suit vnam exceptionem & succubuit, si vult aliām po-
rea proponere, hoc faciat infra terminū constitutum.
Institu. de excu. tut. 4. q̄ aut. & hoc vetum est, q̄ simili
possunt proponi cū aliquid cōpertunt plures exceptiones, q̄ nō sunt p̄tentiæ, sed in p̄tentijs secundu. vñ si pri-
mo proponuit vñ & succubavit, volēsposteare ad alia
bene admittitus C. de inoffic. test. p̄tra maiores. & tis-
proximaditis. & ita pareat q̄ hic potitur exceptio si nō
proponantur infra terminū p̄stitutum, sed actio non p̄di-
tuta. Simile in accusatore: quia si nō protegunt accusa-
tione suam infra terminū, postea nō audit. J. de accu-
sat. veniens. & C. qui accu. non pos. i. 3. & 4. 9. 5. quis-
cas de hoc dictū est. s. de prob. licet. imm. p̄mittit libe-
ritati, qui exceptionem dilatorij post litiis ingressum
C. de exco. 1. 6. qui. admodum.

pouis morbis noua conuenit antidota præparari. 7. de
iura calum. cæterum. 50. dist. vt constitueretur.

[Gl. seq. inducit simile, quegit quid si post testam
ent innotesceret; ponit op. affirmativā, soluit negatiū.
] f. Post modum.] s. post terminis, constitutū, inf. que

C A P. V.

CVM † inter Priorem & conuentum de Argentolio † ex parte vna, & nobilem virum S. de Malito ne † die cesis Pictaniensi. ex altera, super damnis & alijs coram vobis ex delegatione nostra quæstio vertetur, procuratore iphius nobilis vestrum volente declinare judicis, eo q. duos ex vobis habebat suspectos procurator monasterii allegavit parti eiusdem nobilis (cum esset vicinlo excō municationis adstrictus) exceptionis huiusmodi beneficium interdictum; & infra. ¶ Inquisitioni

ff de eden. veluti & facilitati & negligentia sua impuniter. Ne ue enim opoeret per singula momenta onera i acto. s. vt in posleg. si a quo. s. vlt. sic enim non esset licitum fisi. Et hoc quod dicit hic locum habet in exceptionibus factis. & non iuris: et ea nemini licet ius ignorare. ff. de iur & fac. igno. Regula.

Cum inter Communis diuino. Secundaribi, Inquisitioni. Abb. Sic.
C A S Y S . Inter Priorem & conuentum de Argento
lio ex parte vni, & s. nobilem virum Pichauien. dicto
cessis ex altera, controversia super quibusdam dampni
& rebus alij verrebatur partibus coram delegans in di-
cibus propriis hoc constitutis, procurator ipsius nobilis
excepido proponuit, qd duos de iudicibus habet
certa ratione suspectos, procurator monasterii allega-
tit, p. cum nobilis excommunicationis vinculouen-
te, & ad iustitiam, exceptionem hujusmodi proponere
et ignorari. Se
cū non ius-
ac si dicere
si ignorare
iudicē cō-
guintū. Se
cū ignorare
et pp. ho-
reculari pe-
semiti in-
parib. 10
And.

retur ad iusticias, exceptionem hujusmodi proponere non valebit. Iudices considererant dām papā, & ipse And. tñder: qđ ipsi nobili, qualibet legitima defensio relect uatur in iudicio, & præcipue iudicis, recusatio, cū pēri culsum sit sub iudice litigare suspectio: de Apostoli- ea sedes indicibus suspectis causam ex certa scientia nō comittit: vñ nō consideratur fauor excommunicati, sed aequitas iudicantis, & absurdus esset vt seo contra actorem defensionis copia deneget: quia sic cōdemna eato deneganda est absolucionis sententia, excūmuli in causa absolutionis: & si cōdemnetur, potest appellare si consta iustitiam fuerit cōdemnatus: & eadem cōne alia suffragia in uno & eodem iudicio non denegari potest: ne si in defensione sustinetur, ad impugnandum dice suspecto. Item in iudicizis aequitas seruanda est, & non fauor. Item iudicium claudicare non debet. Item excommunicatus potest appellare. Se omnis legi- gina defensionis est illi salua in iudicio, sed agere, vel quam actores.